

BØRNEHAVEN

Læreplan 2023-2025

RAMBOLL

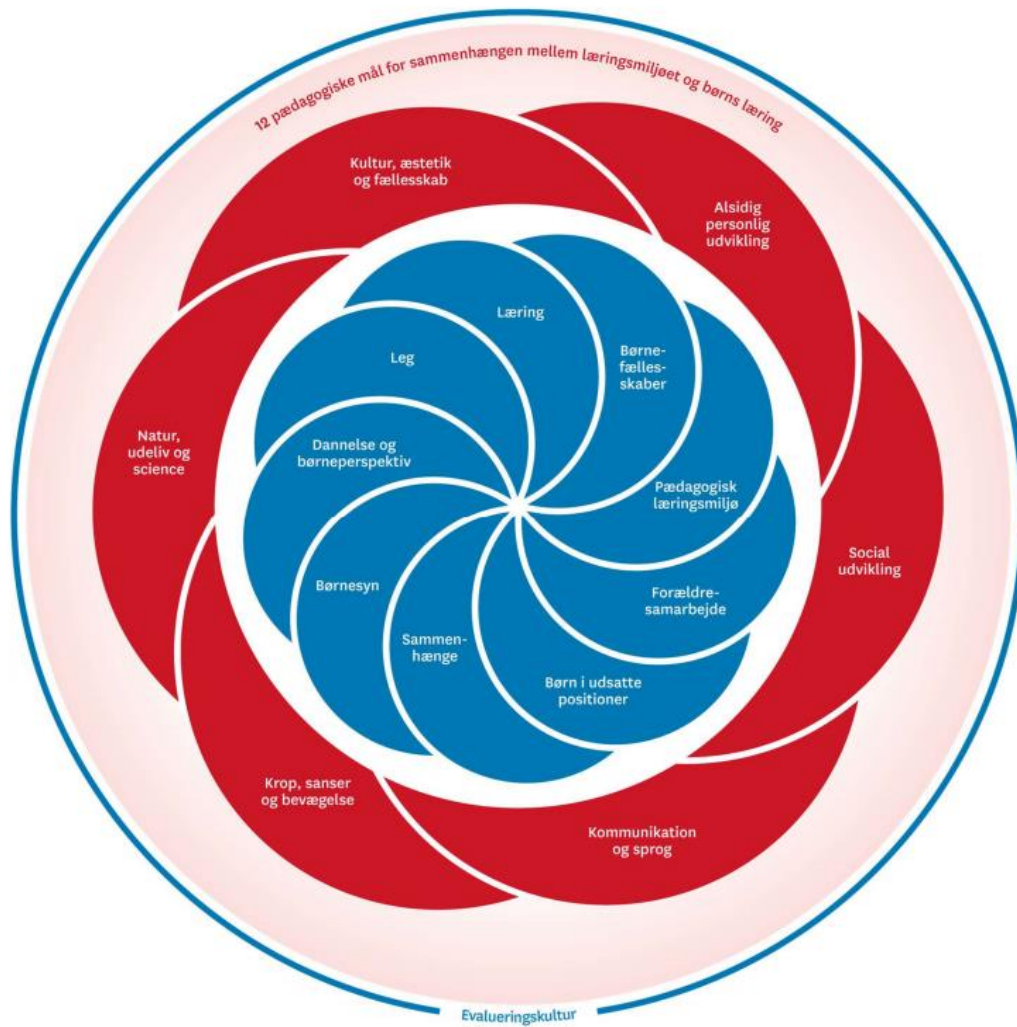

Indhold

Den styrkede pædagogiske læreplan.....	2
Hvem er vi?	3
Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	4
Børnesyn og børneperspektiver	5
Børns leg.....	6
Det brede læringssyn	7
Samspil og relationer	8
Børnefællesskaber	9
Børn i udsatte positioner	10
Evaluerende pædagogisk praksis	11
Samarbejde med forældre om børns læring	12
Sammenhængende overgange	13
Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)	14
Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	14
De seks læreplanstemaer.....	15
Alsidig personlig udvikling.....	16
Social udvikling.....	17
Kommunikation og sprog.....	18
Krop, sanser og bevægelse	19
Natur, udeliv og science.....	20
Kultur, æstetik og fællesskab	21

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer

Hvem er vi?

Børnehaven Mo2rikken er normeret til 30 børn i alderen 3-6 år og har 200 dejlige lyse kvadratmeter med atelier, opholdsrum, tumlerum, gynge, dukkekrog, vores egen hyggelige legeplads og daglig adgang til de fantastiske dansestudier på Balletskolen. Vi er en afdeling af Balletskolen Holstebro, og har til huse i hjertet af Holstebro.

Vi har stor glæde af de kulturelle tilbud og grønne oaser, som midtbyen byder på, samt de oplevelser vi får ved at være en del af Balletskolens fantastiske miljø. Dagligdagen er præget af fysisk aktivitet og kunstnerisk udfoldelse i et åbent og anerkendende miljø med plads til den kreative tankegang.

Pædagogikken og den grundlæggende stemning for børnelivet i Mo2rikken bygger på tryghed, varme, nærvær og anerkendelse. Mo2rikken er inspireret af pædagogikken i den norditalienske by Reggio Emilia; også kaldet den lyttende pædagogik. Her tror man på, at børn er født med 100 sprog, som vi skal hjælpe med at bevare, styrke og inspirere bl.a. ved at lytte til hvad børnene giver udtryk for. I Mo2rikken skal børnene have mulighed for at opleve gennem sanserne og udtrykke sig gennem kreativitet og æstetik. De rammer, vi giver børnene, og de aktiviteter, vi præsenterer dem for, skal være med til at åbne deres sanser og styrke dem som hele mennesker.

Vi vægter pædagogikken højt i Mo2rikken, hvorfor vi også satser på mest mulig fagligt personale. Den faste personalegruppe består af en afdelingsleder og tre pædagoger. Vi har et samarbejde med Balletskolen, hvor vi fx låner en danselærer eller en kunslærer til at understøtte de 100 sprog. Ofte har vi en praktikant, idet vi har et samarbejde med jobcenteret.

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

I Mo2rikken skal børnene have mulighed for at opleve gennem sanserne og udtrykke sig gennem kreativitet og æstetik. De rammer, vi giver børnene, og de aktiviteter, vi præsenterer dem for, skal være med til at åbne deres sanser og styrke dem som hele mennesker.

Vores rum er funktionsopdelte med forskellige små hjørner hvor rummet er indtænkt som 3. pædagog. Vi laver rummet æstetisk ved at pynte og inspirere med det tema vi har gang i, for at stimulere sanserne, inspirere, skabe undren og vække nysgerrigheden.

Vi har et krea-værksted med mulighed for at eksperimentere og afprøve forskellige materialer. Vi er nysgerrige på børnenes processer med materialerne. Vi tror på at "det vi gør, husker vi". Derved bliver børnene mere selvhjulpne i de kreative processer.

I dagligdagen visualiserer vi dagens program, måneder, årstider og ugedage ud fra piktogrammer. Dette gør vi for at skabe forudsigelighed og tryghed samt for at give børnene en begyndende fornemmelse for tid og sted.

De voksne fordeler sig rundt på stuen for at vejlede og guide i leg/relationer og støtte selvhjulpne i hverdagsrutinerne.

Hver uge bruger vi skolens dansesale, tager på tur, har gruppe/projektarbejde, får besøg af Læse-Jan og får besøg af vores skolevenner (6.kl), samt musiktime og SFO-dage for de kommende skolestartere.

I Mo2rikken har vi overvejende uddannet pædagogisk personale. Vi benytter os af muligheder for kurser og studieturer i personalegruppen i både ind- og udland fx ved brug af Erasmus+ midler, som vi primært bruger til Reggio Emilia studier, videreuddannelse af personalet i Reggio Emilia filosofien osv. Derved sikrer vi en høj faglighed i personalegruppen, som skal være med til at styrke børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Herunder også børn i udsatte positioner.

Personalet er rollemodeller i hverdagen. Vi snakker pænt til hinanden, deltager aktivt i aktiviteter, taler hinanden op og er nysgerrige sammen med børnene. Vi gør det for at vise børnene hvordan vi ønsker at de skal være i samspil med andre.

Børnesyn og børneperspektiver

Vi arbejder ud fra Reggio Emilias filosofi; at børn har 100 sprog, som skal bevares i stedet for at frarøves. Dvs. give børnene plads til at forundres, glædes, opdage, sanse, drømme, tænke, lytte, synge, danse, fantasere m.m. Reggio Emilia kaldes også den lyttende pædagogik.

Vi er nysgerrige og lyttende voksne, som ikke altid giver svar, men lader børnene undersøge og selv finde deres svar. Vi tror på, at vi har en viden, børnene har en viden og sammen skaber vi en fælles viden.

Vi stiller åbne spørgsmål i hverdagen, og derved kommer børnene selv til at reflektere mere over den givne situation/opgave. Vi kigger efter tegn og er opmærksomme på, hvilke interesser børnene har. Ved opstart på et nyt tema holder vi en fælles samling, hvor alle børn har mulighed for at komme med input, tanker og meninger. Vi inddrager børnenes ønsker i pædagogiske aktiviteter. Børnenes interesser og produkter tages alvorlig. Vi spørger ind til deres interesser og produkter, og derved tillægger vi det værdi. Det gør vi, fordi vi tror på, at børn er naturlig nysgerrige, kompetente og skal være medskabere i deres egen hverdag.

Vi tillægger processer værdi ved at tilrettelægge hverdagen, så der er tid og rum til at give børnene respekt og anerkendelse i alle processer i hverdagen (motorisk, kreativt, leg og rutiner). Vi stiller krav til, at børnene skal blive i de forskellige processer. Fordi i processerne er der plads til at øve sig og prøve sig selv af. Børnene øver sig derved i noget fx praktisk, kreativt osv., som de måske ikke selv er tilfreds med/mestrer, siger pyt, prøver igen og derved lærer/mestrer.

Børns leg

Vi ser leg som lystbetonet, som har en værdi i sig selv. Vi følger børnenes spor ved at give plads til leg på den måde at børnene har lyst til. Fx spontane aktiviteter. De får lov til at eksperimentere med de forskellige legematerialer, så de selv får erfaring og kan drage konklusioner.

Alle børn skal have nogen at lege med for at udvikle sociale og personlige kompetencer, og fordi det grundlæggende er vigtigt at have gode relationer til de andre børn og være med i fællesskabet. Ved behov deltager vi som voksne i legen, hvor vi italesætter legen, så de børn, som skal have hjælp i legen, kan komme i gang. Vi tager barnet ved hånden og hjælper det til at finde en leg eller et barn, som giver mening for barnet. Vi sætter os ved barnet og hjælper det i gang med et andet barn eller flere børn. Fx ved modellervoks, tegne, rollelege eller lign.

Vi er opmærksomme på de hierarkier, som findes i børnenes leg og giver alle roller og meninger værdi.

Vi observerer og reflekterer sammen i hverdagen, så fx opdeling af børn sker hensigtsmæssig i forhold til hierarkier og sociale relationer. Fordi alle børn skal føle sig ligeværdige, anerkendt og acceptere hinandens forskelligheder.

Vi bruger rummet som 3. pædagog til at inspirere til leg. Vi har lavet små rum i de store rum, som er inspirerende for at give mulighed for forskellige former for leg i små grupper. Bl.a. fordybelse, kreativitet og fysiske udfoldelser. Dette for at give børnene mulighed for gennem leg at udtrykke sig gennem forskellige sprog (fx motorik, konstruktion, matematik, dans, tegne, male, forme, optræde), så de udvikler det hele barn. Rummet er også indrettet, så børnene gennem legen får mulighed for at udvikle nye sociale relationer.

Det brede lærings syn

Vi tror på, at børn lærer gennem de processer de er i, i løbet af dagen (jf. Reggio Emilia). Det være sig børneinitierede lege, voksenstyrede aktiviteter og de daglige rutiner. I Mo2rikken har vi et alsidigt pædagogisk læringsmiljø. Vi tror børn har en viden, det pædagogiske personale har en viden og sammen skaber vi en viden. Derved er vi undrende sammen med børnene i de forskellige læringsprocesser gennem dagen.

Vi lader børnene prøve selv og skabe deres egen erfaring med det pædagogiske personale som støtte. Vi er nysgerrige sammen med børnene. Vi lytter til det børnene siger og stiller åbne spørgsmål, fordi vi mener læring foregår gennem aktiv handling i samspil med andre. Vi tror på at børnene er kompetente samarbejdspartnere.

Vi udfordrer børnenes fantasi ved at stille åbne materialer til rådighed både i lege (frie og voksenstyrede) og i kreative processer. Mo2rikken har sit eget ReMida center, hvor der er genbrugsmaterialer tilgængelige. Disse kan frit benyttes i fx de kreative processer.

I Mo2rikken arbejder vi med temaer, der varer et helt år ad gangen. Dette for at kunne give tid til fordybelse og for at kunne udtrykke sig på mange forskellige sprog. Vi som pædagogisk personale får lettere ved at følge børnenes spor i de pædagogiske aktiviteter og processer gennem hele dagen. Som udgangspunkt arbejder vi procesorienteret (jf. Reggio Emilia), da vi tror på, at viden kommer gennem at gøre ting og selv få lov til at eksperimentere. Børn er naturlig nysgerrige og har selv en masse viden.

Benny Andersen beskriver dette meget godt med sit læredigt:

Belæring blir nemt til beskæring
Giv næring til børnenes nysgerrighed.
Det er for lidt at de ved, hvad DU ved.
Du må lade dig inspirere
af deres lyst til at eksperimentere
med farver, toner, ting og ord.
Timen er kort
verden er stor.
Afvisning skaber
en kommende taber.
Omhu for et sind i vækst
gælder mer end dagens tekst.
Det er det svære at forstå:
DU kan lære af de små.
Genopfrisk den skaberkraft
som du selv engang har haft.

Samspil og relationer

Det pædagogiske personale er aktive rollemodeller fx i salen, daglige rutiner, leg, aktiviteter osv. Vi er åbne, ærlige, anerkendende og viser omsorg, respekt og empati for hinanden og børnene ved at være nærværende i hverdagen. Vi siger godmorgen og farvel til børnene i Mo2rikken. Børnene skal føle sig set, når de kommer i børnehaven. Vi fordeler os rundt i rummene og er til stede, fordi vi ønsker et trygt og tillidsfuldt miljø mellem børn og det pædagogiske personale. Vi snakker med børnene i øjenhøjde for at skabe en ligeværdig relation.

Det pædagogiske personale er nærværende i hverdagen, så vi kan støtte børnene og så de føler sig set og hørt. Vi skaber en sikker base, hvor børnenes trives og der er plads til at udvikle sig.

Vi skaber meningsfuld struktur i hverdagen ved at have genkendelighed og faste rutiner, bl.a. faste pladser, gennemgang af dagens indhold ved morgenbid osv., fordi det skaber plads til nærvær, tryghed og fordybelse.

Børnene opdeles efter alder i grupperne rød, gul og grøn. Disse grupper er også børnenes spisegrupper, legegrupper og grupper til pædagogiske aktiviteter på forskellige tider af dagen. Derved får det pædagogiske personale mulighed for at se alle og give ekstra nærvær til den mindre gruppe børn og deres nysgerrighed. Sammen kan vi undres og fordybe os i børnenes spor.

Vi skaber rum, så alle børn har mulighed for at være en del af forskellige fællesskaber sammen med det pædagogiske personale. Det gør vi ved, at det pædagogiske personale tilrettelægger forskellige former for fællesskab. Fx gruppearbejde, sal-aktiviteter, spisesituationen, gennemgang af dagens indhold ved morgenbid osv. Derved får alle børn mulighed for at blive set, føle sig betydningsfuld og være en del af fællesskabet.

Børnefællesskaber

I alle fællesskaber – store som små – benyttes beskrivende kommentarer som metode af personalet. Dermed bliver børnene synlige i fællesskabet og selvværdet og relationerne styrkes.

Børnegruppen deles dagligt i mindre grupper fx spisegrupper. Derved kan vi bedre se det enkelte barn og derved sikre deres plads i fællesskabet.

Der er mange små fællesskaber i det store fællesskab.

Nogle aktiviteter laves sammen alle sammen for at styrke det store fællesskab. Andre aktiviteter laves i grupperne rød, gul og grøn for at styrke de mindre fællesskaber.

Vi er opmærksomme på de forskellige aldersgruppers udviklingstrin ift. opdelingen af gruppen. Derved kan vi tilpasse aktiviteterne så de passer til børnenes udvikling og sikre at de får udfordringer på deres niveau (nærmeste udviklingszone nuzo).

Kontaktpædagogen er tovholder for det enkelte barns trivsel og deltagelse i fællesskabet, samt kontakt og opfølgning med forældre/nærmeste omsorgspersoner. Kontaktpædagogen er primært sammen med sine kontaktbørn. Dermed sikrer vi kontinuitet i børnenes udvikling, trivsel og læring samt deres plads i børnefællesskabet.

Når vi sikrer, at der er faglige voksne nok omkring børnene, lykkes det i høj grad at sikre et pædagogisk læringsmiljø, hvor alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i fællesskabet. Vi ændrer arbejdsplanen i takt med at børnetallet i børnehaven falder eller stiger.

Børn i udsatte positioner

På p-møder drøftes børnenes trivsel, individuelt og i fællesskabet. Hvis vi ser et barn der har udfordringer, er i en udsat position, aftaler vi hvad vi gør i fællesskab og om kontaktpædagogen skal gøre noget ekstra fx undersøge ekstern hjælp/muligheder. Vi gør brug af kommunens forskellige tilbud fra fx Videncentret (PPR). I tillæg kommer vores tilknyttede ressourcepædagog ud i Mo2rikken med jævne mellemrum, som personalet har mulighed for at sparre med.

Personalet har flere års erfaring med børn i udsatte positioner, fx diagnoser, sproglige udfordringer, familiære forandringer/udfordringer som påvirker barnet m.m. Derved har vi nogle redskaber i "baglommen", som hurtigt kan hentes frem i de pågældende situationer. Fx benyttes DUÅs udviklingsplan til at lave hypoteser og en handlingsplan for det enkelte barn.

Personalet har en viden om sansemotorik og er bevidste om, at det kan give udfordringer hos barnet, hvis sanseintegrationen ikke er på plads. Her kan personalet være behjælpelige med råd og vejledning ift. det enkelte barn.

Evaluerende pædagogisk praksis

Vi bruger SMTTE-modellen til at udvikle på fx børnegruppens trivsel, fysiske læringsmiljøer, daglige rutiner osv., som giver os et fælles fokus og et fælles udgangspunkt. Det pædagogiske personale udarbejder SMTTEN på et p-møde ud fra et emne vi ønsker at udvikle på. Disse SMTTE'er drøftes og evalueres på de efterfølgende p-møder, som et fast punkt på dagordnen. Mellem p-møderne indsamles data og viden ved hjælp af nogle spørgsmål vi har stillet os selv. Her er vi en proces i forhold til at gøre dette, så det giver mening os. Herved udvikler vi vores praksis og styrker kvaliteten af det pædagogiske arbejde.

Til vores projekter laves en projektbeskrivelse med et overordnet mål. Hvert kvartal evalueres projektet holdt op imod det overordnede mål. Vi evaluerer ud fra børnenes tegn. Til evalueringen bruges data som indsamles til fx gruppedage. Det kan være tegninger, udsagn fra børnene, fotos osv. Projektets indhold kan løbende ændres holdt op mod børnegruppen. Generelt vil et projekt være tiltænkt 1 års varighed men kan også forlænges eller afkortes ud fra børnenes interesse.

Vi er bevidste om at evaluerende pædagogisk praksis handler om en måde at tænke på. Her er vi i en løbende proces, for at skabe en meningsfyldt evalueringskultur i Mo2rikken. Vi øver os i at stille spørgsmål til hinanden, børnene, forældrene og ledelsen, fordi vi vil tillade os at være nysgerrige og lytte for at udvikle på vores evaluerende praksis.

Vi evaluerer og reflekterer løbende i hverdagen for at kunne udvikle vores praksis og faglighed samt sikre børnenes læring, udvikling og dannelse. Gennem evaluering og dokumentation skabes ny viden, som kan bruges til videreudvikling af det pædagogiske arbejde.

Samarbejde med forældre om børns læring

Vi er i daglig dialog med forældrene både mht. small talk og hverdagsbegivenheder. Vi giver plads til at børn og forældre får lov at fortælle. Det gør, at det er rart og trygt at komme i børnehaven – både for forældre og børn, hvilket skaber god trivsel.

I forhold til aflevering og afhentning er det en bestemt pædagog, som siger goddag og farvel, så det øvrige personale kan koncentrere sig om børnene. Som udgangspunkt den der åbner eller lukker børnehaven.

Vi bestræber os på at kommunikere ærligt og åbent omkring børnenes trivsel, fordi forældrene skal kunne stole på, at de får den rigtige information.

Vi har en kontaktperson ordning, som er en tovholder funktion. Det er kontaktpersonen, som styrer kommunikationen og formidlingen til forældrene for at undgå at informationer og spørgsmål bliver formidlet flere gange, samt skabe tryghed.

Forældrene får hver måned et nyhedsbrev og en månedsplan. Det giver forudsigelighed og overskuelighed, fordi forældrene får mulighed for at tale med deres børn om, hvad der skal ske/er sket. Endvidere benytter vi os af Facebook og Instagram til at give forældre (og andre interesserede) et indblik i børnenes hverdag i Mo2rikken.

Der er 2 årlige forældremøder, hvor der tages forskellige overordnede emner op. Derudover er der forældresamtaler 2 gange i barnets tid i børnehaven og ellers efter behov. Her bruges Hjernen og Hjertes dialogprofil som et udgangspunkt for samtalerne.

Vi har en velkomstfolder, hvor oplysninger, vores forventninger og regler for Mo2rikken er beskrevet, så forældrene får viden om hverdagen, så de bedst mulig kan støtte op om børnene og børnehaven, hvilket skaber god trivsel og større mulighed for udvikling.

Vi har et forældreråd, hvor forældrene har mulighed for at spørge om forskellige ting, og hvor vi også spørger aktivt ind til hvordan forældrene oplever personalet og børnehaven. På denne måde har de mulighed for at blive hørt, undre sig og få svar på forskellige spørgsmål om børnehaven. Ét medlem af forældrerådet sidder desuden med i skolebestyrelsen (Balletskolen).

Sammenhængende overgange

Inden opstart i Mo2rikken tilbydes forældre og det kommende Mo2rik-barn et besøg (evt. flere), hvor de hilser på børn og personale, samt får en snak med kontaktpædagogen omkring opstarten i Mo2rikken. Opstarten tilpasses barnet, og dette aftales individuelt med forældrene og også fra dag til dag i opstarten. Der hvor det giver mening vil Mo2rikken spørge om lov til at kontakte tidligere pasningstilbud for at indhente oplysninger om barnet.

Børnegruppen inddeles i aldersgrupper med farverne rød, gul og grøn, hvor grøn gruppe er de kommende skolestartere.

Grøn gruppe vil det sidste halve år ca. fra efterårsferien og frem til 30. april deltage i aktiviteter med Balletskolen, så som musikundervisning med 0. klasse en gang om ugen, faste eftermiddage i Badutten (SFO) og besøg i og af 0. klasse. Besøg i 0. klasse vil være ca. hver anden uge i efteråret med hele grøn gruppe, og efter nytår vil det "kun" være den del af grøn gruppe, som skal starte på Balletskolen, som besøger 0. klasse. Resten af gruppe vil få tilrettelagt førskoleaktiviteter i Mo2rikken. Alt dette gøres for at lære, hvad en skole og SFO kan være for en størrelse, samt lære de voksne at kende.

I hverdagen bliver børnene godt kendt med Balletskolens lokaler; her især salene som bruges til pædagogiske/motoriske aktiviteter.

Mo2rik-børnene har hvert skoleår 6. klasse som skolevenner. Her får hvert barn deres egen skoleven fra 6. klasse, som kommer ned i Mo2rikken 1 time om ugen og leger og hjælper med at "ufarliggøre" de store børn på skolen. Mo2rikken er også med til samlinger på skolen og her hentes børnene som oftest af deres skoleven og sidder sammen til samlingen.

Ved opstart på Balletskolen overleverer førskolepædagogen mundtlig med 0. classes lærer inden skolestart. Ved opstart på andre skoler overleveres via Hjernen og Hjertet. Og ved børn i udsatte positioner/specielle behov sker overlevering mundtlig.

Hvis vi bliver inviteret til besøgsdag på en af skolerne, prioriteres dette som en tur for de pågældende børn, da vi mener det er vigtigt at det kommende tilbud er kendt for barnet/set før.

Inddragelse af lokalsamfundet (og evt. forældrebestyrelsen)

I Mo2rikken har vi et forældreråd. Forældrerådet inddrages ifm. udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan til forældrerådsmøder, hvor læreplanen bliver diskuteret. Når vi skal i gang med at evaluere samt følge op på læreplanen vil forældrerådet igen blive inddraget i det omfang der er brug for det.

Vi har et aktivt forældreråd i Mo2rikken, som inddrages i stort og småt. Forældrerådet er med til at arrangere og inddrage resten af forældregruppen til fx forældre Kaffe, arbejdsdage osv.

Mo2rikken holder til i centrum af Holstebro, og det er helt naturligt for os at inddrage lokalmiljøet og de tilbud der ligger lige omkring os. Vi besøger jævnligt biblioteket, anlægget og benytter FDF spejdernes område. Vi er besøgsvenner med plejeboligerne Beringshaven, hvor Mo2rikken er på besøg 5-6 gange om året og en gang om året bliver de ældre inviteret på besøg i Mo2rikken, hvor de er med til aktiviteter i salen samt spiser sammen med os.

Mo2rikken arbejder i projekter (jf. Reggio Emilia filosofien) med forskellige temaer over længere tid. Her inddrages byens erhvervsliv og muligheder i det omfang, det giver mening. Det kan fx være et besøg hos en slagter eller en genbrugsbutik.

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

1) For at skabe et fysisk godt børnemiljø i Mo2rikken lægger vi vægt på følgende: Gøre brug af indestemme, funktionsopdelt stue, plads til fysisk udfoldelse (salaktiviteter, legeplads, klatrevæg, puderum m.m.), rum med mulighed for ro, mulighed for at dæmpe belysningen, mulighed for at lufte ud, store vinduespartier med rig mulighed for at få lys ind, mulighed for at rulle gardiner ned for at få skygge og bedre temperatur indenfor.

2) For at skabe et godt psykisk børnemiljø i Mo2rikken lægger vi vægt på følgende: Respekt for hinanden og hinandens ting, acceptere hinandens forskelligheder, nærværende pædagogisk personale, en god omgangstone børn/voksne og børn/børn.

3) For at skabe et æstetisk godt børnemiljø i Mo2rikken lægger vi vægt på følgende: Reggio Emilia inspireret ift. børnehaven indretning og udsmykning, at stimulere børnenes sanser fx ved at bage boller om morgenen, sætte musik på, stuens indretning er ikke stationær men bevægeligt ift. at gøre rummene attraktive for legen/børnegruppen, er ikke bange for at "teste" hvordan rummet "arter" sig når vi flytter rundt/bytter ud osv. Der er tænkt over tingene. Det bliver vurderet og evalueret løbende for at skabe rum som fungerer som den 3. pædagog.

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

Alsidig personlig udvikling

Vi arbejder ud fra Reggio Emilias filosofi om, at børn har 100 sprog, som skal bevares i stedet for at frarøves. Dvs. give børnene plads til blandt andet at forundres, glædes, opdage, drømme, tænke, lytte, synge og fantasere.

Vi har mange forskellige materialer til kreativ udfoldelse (hovedsagelig genbrug og naturmaterialer) i børnehøjde, så børnene selv kan gå i gang. Vi har opdelt børnehaven i små rum, som inspirerer til forskelligartet leg (konstruktion, kreativ, fysisk, fantasi, sanser osv.) Derved har børnene mulighed for at udtrykke sig i mange forskellige sprog i den frie leg.

Vi har voksenstyret aktiviteter hver dag. Det kan være fysiske aktiviteter i salen, kreative aktiviteter eller på tur i nærområdet. Her bliver børnene præsenteret både for noget nyt og noget velkendt.

Alt dette gør, at børnene har mulighed for at udfolde, udforske og erfare sig selv på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer.

Da vi er en lille børnehave med 30 børn, som i dagligdagen er blandet på kryds og tværs, får børnene erfaring med samvær på tværs af alder, køn, social og kulturel baggrund.

Vi arbejder så vidt mulig i mindre grupper opdelt i alder, hvor vi gennem forskellige aktiviteter understøtter samspil og tilknytning børnene imellem og barn-voksen imellem.

I dagligdagen fordeler de voksne sig, så vidt det er muligt, i hele børnehaven, så der er øje for at hjælpe de børn, som har brug for støtte til samspil for at deltage i fællesskabet.

Vi støtter og guider børnene til at være selvhjulpne fx i garderoben, på toilettet og med madpakker.

Vi anerkender børnenes følelser bl.a. ved at sætte ord på dem. Vi har visuelle billeder til brug for at komme ud af en svær følelse (fx sur, ked af det). Vi giver børnene tid til at mærke efter og reflektere, inden vi guider dem videre, hvis det er det, som skal til.

Vi bruger læringsprogrammet "Trin for Trin" til de ældste børn til følelsesmæssig og social læring. (herunder identifikation af følelser, empati og selvkontrol)

Vi har puslespil, mindre opgaver og spil tilgængelig, så børnene kan udfordre sig selv kognitivt.

Vi øver "vente på tur" i dagligdagen, hvor børnene bliver bedt om at vente med at sige noget, når den voksne taler med et andet barn/voksen. Ved samlinger stiller vi krav til, at børnene har hånden oppe, hvis de vil sige noget.

Vi er nærværende voksne, som prøver på, at have øjenkontakt i børnehøjde, så meget som det er muligt. Vi øver os i at lytte og stille åbne spørgsmål til børnene, så de føler sig anerkendt, som dem de er. Dette for at styrke deres selvværd.

Vi er bevidste om, at venskaber øger selvværdet og at venskaber skaber grobund for udvikling.

Social udvikling

Hver uge er vi flere gange i salen for at lave fysiske aktiviteter. Som oftest er det voksenbestemte aktiviteter. For at fremme social udvikling laver vi af og til lege, hvor det fordrer samarbejde fx små grupper, som skal konkurrere mod hinanden. Vi starter som regel salaktiviteterne med at sidde i en rundkreds og synge en sang, som skal skabe fællesskabsfølelse. Hvis der er startet et nyt barn, synger vi en navnesang for ham eller hende, så de føler sig velkomne i fællesskabet. Nogle gange taler vi om, hvem der ikke er i børnehaven denne dag for at huske på, at alle er med i fællesskabet. Når vi er i salen, har vi afslapning til sidst, hvor børnene ofte er sammen 2 og 2 og på skift skal gøre noget godt ved den anden. Fx massere den anden med hænder, pensler, fjer eller bolde. Dette for at fremme anti-mobning. I perioder er sal-dagen kun for de 3-4 årige eller 4-5-årige, hvor vi kan lege mere aldersbetonede samarbejdslege og konkurrencelege for at fremme den sociale udvikling.

Hver uge har vi dage, hvor vi er opdelt efter alder i mindre grupper. Her laver vi forskellige kreative ting og andre aktiviteter, hvor fokus også kan være samarbejde. I de mindre grupper får børnene ofte øjnene op for nogle af de andre børn, som de ikke normalt leger med.

Når vi er på tur, har alle børn en gå-makker, som de voksne har bestemt. Dette for at undgå eksklusion og at det enkelte barn skal føle sig udenfor.

Ved konflikter, problemer og i legerelationer prøver vi at hjælpe børnene til, over tid, selv at komme med løsningsforslag. Vi stiller spørgsmål og lytter til børnenes forslag til den aktuelle udfordring, inden vi eventuelt kommer med en løsning. Vi bruger også læringsprogrammet "Trin for Trin" til at klæde de ældste børn på til dette.

I børnefællesskaberne udvikles bl.a. de sociale kompetencer, vente på tur, hjælpe hinanden og selvregulering.

Kommunikation og sprog

Som Reggio Emilia inspireret institution arbejder vi i temaer, som strækker sig over længere tid. I temaerne bruger vi de samme ord mange gange, som gør, at børnene får lært dem. Fx med temaet "Årstider" snakker vi dagligt om måneder, årstiderne, farver, dyr og natur i den pågældende årstid. Vi læser om temaet, arbejder kreativt og fysisk med temaet, så børnene får ordene ind på mange forskellige måder. Derved udvider vi ordforråd og sprogforståelse.

I hverdagen prøver vi så vidt muligt at sætte ord på ting og handlinger, når vi taler med børnene. Fx "kan du sætte din drikkedunk bagved madpakken" i stedet for "kan du sætte den der. Derved fremmer vi børnenes ordforråd.

Vi synger og laver rim med bevægelse i salen. Derved fremmer vi børnenes lydige forståelse.

Vi har piktogrammer over dagens program. Hver dag til formiddagsmad fortæller børnene på skift om dagen. Derudover fortæller de navnet på dagen, måneden og årstiden. Ved at det enkelte barn selv skal fortælle overfor de andre (kun hvis barnet har lyst), får det øvelse i at stå foran andre og skulle fortælle noget.

Vi har bogstaver og tal til at hænge synligt på væggen til inspiration for at fremme interessen for bogstaver og tal - især ved de ældste børn.

Vi tager de obligatoriske sprogvurderinger på børnene og inddrager forældre samt eksterne samarbejdspartnere, hvis der er brug for en ekstra indsats ift. sproglige udfordringer hos børnene.

I dagligdagen hjælper vi børnene i at fastholde en kort samtale om et emne, og vi hjælper med at fortælle sammenhængende om en episode for at fremme de kommunikative strategier.

Vi guider børnene i at svare, når der bliver spurgt om noget. At kigge den i øjnene, som man taler til og at sige goddag og farvel. Dette også for at fremme de kommunikative strategier.

Krop, sanser og bevægelse

Flere gange om ugen er vi i salen, hvor vi har forskellige former for fysisk aktivitet primært med inspiration fra vores igangværende tema. Vi stiller krav til, at alle er med, da dette er en del af Mo2rikkens profil. Derved sikrer vi også, at alle får prøvet forskellige former for bevægelse.

Vi tænker sansemotorik ind i øvelserne i salen for at styrke dette. Vi gør dette fordi vi har en viden om at det kan give udfordringer i fx leg, sprog m.m., hvis ikke sanseintegrationen er på plads.

Vi leger forskellige lege, hvor bevægelse er i fokus. Det kan være stopdans, frugtsalat, ambulance leg, ståtrold, hvem kommer her og mange andre. Det kan også være forskellige ta-fat lege.

Vi har musikdramatik ud fra vores forskellige temaer fx "Kroppen" eller "Eventyr".

Vi bevæger os til musik. Fx Flamingodans, Bum, tjikke, bum, Jens Hansens bondegård, Bjørnegymnastik eller Trolden.

Vi synger og rimer med bevægelse.

Vi leger balletlege.

Vi bruger skumredskaber, air track og småredskaber som fx ærteposer, hulahopringer, aviser og fluesmækkere til forskellige motoriske aktiviteter.

Vi bruger musik til at øve forskellige grundbevægelser som løbe, hinke, hoppe, trille, kravle, sprællemænd osv.

Vi afslutter altid salaktiviteterne med afslapning for at få kroppen i ro. Som regel til rolig musik. Det kan være to og to sammen, hvor man skiftes til at massere den anden. Eller bare ligge og få luft fra et stort stykke stof eller ligge med en ærtepose på maven, lave yogaøvelser eller andet.

Både inde og ude i Mo2rikken er der muligheder for fysisk udfoldelse. Vi har et rum med klatrevæg og ribber til at klatre i. Rummet bliver også brugt til at danse eller lege tumleleg i. Vi har en hvepserede gyngende indenfor. På legepladsen er der mulighed for at cykle, lege i sandkasse, gå på stylder, lege fangeleg, gemmeleg mm. Derved har børnene muligheder for at bruge deres krop efter lyst i den frie leg i dagligdagen.

1 gang om ugen går vi på tur, hvor vi alle er med. Vi besøger især byens legepladser. Det kan være anlægget eller andre børnehaver, hvor der ud over bakker er forskellige legeredskaber som klatretårn, rutsjebane og gynger eller det kan være Trivselshuset, hvor der primært er klatre og balanceredskaber. Dette for at børnene får muligheder for at afprøve deres krop på andre måder end i børnehaven. Desuden benytter vi vores egen hytte som udflugtsmål.

Alt dette gør, at børnene bliver præsenteret for mange forskellige måder at bruge kroppen på og at udtrykke sig på gennem kroppen og de 100 sprog jf. Reggio Emilia filosofien.

I Mo2rikken har vi en kostpolitik, som siger nul sukker med få undtagelser. Det har vi, fordi vi er en aktiv børnehave med tilknytning til en aktiv skole. Vi har brug for masser af energi og sund kost til en aktiv dag. Vi håndhæver kostplanen meget nøje og oplever, at forældrene og vi selv er blevet meget mere kreative ift. sjove løsninger med sukkerfri tænkning.

Natur, udeliv og science

Vi har en legeplads midt i byen, hvor der dog er mulighed for få planter og træer. Vi har frugttræer og planter forskellige afgrøder i plantekasser hvert år, som vi bruger til "fra jord til bord". Dette giver mulighed for at give børnene en oplevelse af menneskets forbundethed med naturen.

Vi har mange natur- og genbrugsmaterialer, som vi bruger til pynt, kreativt og sansemæssigt. Fx grene, grankogler, blomster, æggebakker, cd'er og paprør.

Vi har af og til sansedage, hvor vi smager, lugter og mærker på forskellige afgrøder og naturmaterialer.

Hver uge er vi på tur, hvor vi som regel besøger byens grønne områder, hvor der er muligheder for at udforske naturen de forskellige steder.

Vi har en gammel spejderhytte i Ellebæk, som vi er i ca. 1 dag i måneden. På disse hytte-dage vægter vi at være mest mulig ude og bruge naturens muligheder, da der ikke findes meget legetøj i hytten. Her kan børnene aktivt observere og undersøge naturen og få erfaring med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvert forår har vi et akvarium, hvor børnene har mulighed for at følge udviklingen af forskellige smådyr fra en sø, fx haletudser, snegle m.m. Dette giver anledning til mange forundringssamtaler om livet i naturen.

Hver dag til morgenbid er der et barn, som skal fortælle om dagen, måneden, årstiden og vejret. Vi øver børnene i selv at mærke efter om det er koldt eller varmt udenfor, så vi i fællesskab kan finde ud af hvad vi skal have på af overtøj. Dette hjælper til at børnene får erfaringer med årsag, virkning og sammenhæng.

I vores gruppeaktiviteter arbejder vi blandt andet med naturfænomener og science i forhold til det tema vi har. Det kan være eksperimenter med ormekompostering, iskrystaller, edderkoppespind eller andet.

På vores heldagsudflugt i maj-juni måned besøger vi gerne steder, som har med naturen at gøre. Det kan være Jyllandsakvariet, Hjerl Hede, en bondegård eller et skovområde, hvor vi bruger Naturvejledere eller andre til at fortælle.

I hverdagen er vi voksne nysgerrige på børnenes nysgerrighed ved at stille åbne spørgsmål. I stedet for at give svar på en problematik, skabes opmærksomhed og undersøgelse af verden. En begyndende matematisk opmærksomhed. Dette er også en del af Reggio Emilia pædagogikken, hvor børnene selv skal opdage og erfare.

Vi har eget Remida Center, som er et lager med genbrugsmaterialer. Forældrene leverer bl.a. til dette. Remida Centeret er inspireret af Reggio Emilia pædagogikken og betyder, at der kan komme guld ud af skrald jf. kong Midas.

Kultur, æstetik og fællesskab

Børn har 100 sprog jf. Reggio Emilia pædagogikken. Vi arbejder på at bevare disse sprog ved at lytte, observere og stille åbne spørgsmål til børnene. Så børnene får mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder/sprog. Hvert enkelt barn har sine egne måder at udtrykke sig på, som der skal være plads til i Mo2rikken. Samtidig bliver børnene også præsenteret for forskellige måder at udtrykke sig på fx kan en skulptur laves både med kroppen i salen, tegnes, bygges, formes, synges osv.

Da vi er en del af Balletskolen, som fysisk ligger i samme bygning som Musikteatret, får vi mange tilbud om at se dans, ballet og andre forestillinger. Vores placering i Midtbyen gør, at vi har let ved at komme til forskellige kulturelle tilbud fx i biografen, på biblioteket, på Holstebro Museum eller Kunstmuseum eller udendørs på byens torve. Det kan være tilbud, hvor vi ser på, eller hvor vi selv er med. Vi tager også gerne imod kunstnere fx Odinteatret, som kommer og laver noget for/med os. Det kan være teater, sang, musikdramatik, billedkunst mm. Det benytter vi os af, da det gør, at børnene får mange forskellige kulturelle oplevelser.

På vores ugentlige tur besøger vi af og til Plejeboligerne Beringshaven og andre børnehaver, som giver indblik i ældrekultur og andre børnehavers kultur.

Vi fejrer fastelavn, fødselsdage, julefrokost, julegudstjeneste, påskefrokost og Lucia/lanternemorgen, så børnene lærer om de generelle danske traditioner.

Vi er en børnehave med flere forskellige nationaliteter, som af den grund giver naturlige snakke i dagligdagen, om hvad man gør eller siger i andre lande.

Personalet i Mo2rikken og på Balletskolen får Erasmus+ midler og tager på Jobshadow og kurser i udlandet. Dette gør, at personalet kan hente inspiration og faglighed i andre lande og kulturer, hvilket giver en bredere forståelse for andre landes normer og værdier.

Vi tænker æstetik i vores hverdag. Vi bruger rummet som den 3. pædagog og indretter børnehaven, så der er muligheder for forskellige sanseindtryk. Fx blomster på bordene og billeder med inspiration til vores tema på væggene. Vi bager friskbagte boller om morgenen og laver af og til müsli eller andet duftemad. Fx kan der også om morgenen spilles rolig musik.

Vi har et åbent krea-værksted med mange forskellige materialer, som børnene har lov til at bruge i hverdagen. Ugentlig skal alle børn være med til kreative processer. Derved får børnene erfaringer med at anvende mange forskellige materialer og redskaber i kreative processer.